

РЕЗЮМЕТА

**на научните публикации на д-р Недялка Иванова Петрова,
за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”,
по професионално направление 9.1. Национална сигурност
(Национална сигурност и данъци),
обнародван в ДВ, бр. 56 от 19.07.2022 г.**

➤ I. МОНОГРАФИЯ

1. Петрова, Н. **Данъците и защитата на националната сигурност - взаимовръзка и предизвикателства**, ИК ВУСИ, Пловдив, 2022, 232 стр., ISBN 978-619-7343-69-4

Монографията е публикувана след получаване на научната степен „доктор“ и не повтаря тематичната определеност и изследванията на предметната област в конкурса за „доцент“.

В днешния несигурен свят, в условия на пандемии, политически и икономически кризи, все повече се разширява понятието национална сигурност. Технологиите и дигитализацията във всяка една сфера се развиват много бързо, което води и до динамика в бизнес отношенията. Всичко това налага и стремеж за повишаване на данъчната култура. Данъците и данъчната политика, както на държавата, така и на Европейския съюз (ЕС) все повече започват да имат значение за социалната и данъчна сигурност на индивида и на бизнеса като цяло.

В данъчната литература правилно се отбелязва, че данъците „са най-деликатната работа в управлението на съвременната държава“. Те са основният приход в бюджета, поради което и данъчният контрол за спазването на данъчното и осигурително законодателство играе изключителна роля за развитието на икономиката и на националната сигурност.

Правото на държавата да събира данъци се утвърждава още с нейната поява. Данъчното облагане е гарант за фискалната (данъчната) сигурност на България, а контролът по спазване на данъчно-осигурителното законодателство е елемент от нейната националната сигурност. Без данъци няма държава. Данъците са нужни на държавата, за да поддържа националната сигурност на държавата. От тук може да се направи извод, че данъците, данъчната политика и данъчният контрол са част от националната сигурност.

Данъците са основният източник на приходи за държавата и данъчното облагане има ключово значение за обезпечаването на ефективна и стабилна икономика и от там има изключително важно значение за националната сигурност. Данъчната политика на държавата, като комплекс от мерки в областта на данъчното облагане, и данъчният контрол от страна на НАП са от основно значение за функционирането на нашето общество и ключов инструмент на публичните политики на всички равнища на управление.

Настоящата монография е посветена на неизследваната до момента взаимовръзка между данъците, финансовата, респ. данъчната сигурност и националната сигурност на държавата.

Актуалността и значимостта на тематиката са несъмнени, поради факта, че същата представлява интерес за широк кръг от научната общност и има практическо приложение. Изследователският проблем е изключително актуален и с оглед на това, че липсва разработване и изследване в тази насока. В дългосрочен план сигурността на държавата представлява съвкупност от сигурност на отделните елементи от финансовата ѝ система, в това число и на фискалната (данъчна) сигурност, както на държавата, така и на задължените лица.

За да се повиши практическото значение и уникалност на настоящото изследване, анализите и изводите в него се илюстрират с примери от писма и указания на НАП, решения на административните съдилища, Върховния административен съд и на Съда на Европейския съюз (СЕС).

Целта на монографичното изследване е да постави акцент върху значимостта на данъците, данъчното облагане и данъчната политика и влиянието им върху националната сигурност. Изложението е в шест глави, разработени в логическа последователност.

- В глава първа са разгледани понятията: национална сигурност, система за национална сигурност, данъците, данъчната политика и данъчният процес. За първи път в литературата се извежда понятието „данъчна сигурност“ като част от финансовата/фискална сигурност и са изследвани възможностите за моделиране на данъчната политика и данъчния контрол в контекста на политиката за национална сигурност на Република България и защитата на стратегическите интереси на държавата.

Разгледана е националната сигурност в различни аспекти, като логически е изведен изводът, че данъчната сигурност може да бъде отнесена към всяка една от видовете сигурност, защото тя е свързана с всяка сфера от живота на човека. От една страна всеки от изброените в човешката сигурност компоненти са взаимно свързани помежду си, а от друга пряко или непряко те се влияят от фискалната сигурност и обезпеченост на държавата и

защитата на данъчната сигурност на отделния индивид, а оттам и на националната сигурност като цяло.

Нов приносен момент е и разглеждането на данъчната сигурност от две гледни точки: първо като сигурност на държавата, засягаща пряко постъпленията в държавния бюджет и на второ място като сигурност на задължените лица, засягаща пряко тяхната лична сигурност.

Във връзка с изследване на влиянието на данъците, данъчната политика и данъчният процес върху националната сигурност е направено заключение, че данъчната политика на държавата като комплекс от мерки в областта на данъчното облагане е от основно значение за функционирането на нашето общество и ключов инструмент на публичните политики на всички равнища на управление. Данъците са основният източник на приходи за държавата и следователно данъчното облагане има ключово значение за обезпечаването на ефективна и стабилна икономика и възможност за функциониране на целия държавен апарат и от там има изключително важно значение за националната сигурност.

- В **глава втора** е обърнато внимание на проблемът за организиране и функциониране на системата за сигурност, който е особено важен при новите политически, социално-икономически, фискални и психологически предизвикателства. В монографията са разгледани отношенията в сектора за сигурност и разпределянето на правомощията и отговорностите на структурите за защита на националната сигурност.

На второ място в тази глава е отделено място на значението и ролята на бюджетната парламентарна комисия в сферата на националната сигурност. Един от ключовите елементи на националната сигурност е осигуряване на балансиран държавен бюджет. Основният източник на приходи в държавния бюджет са данъците. Поради тази причина данъците, данъчното облагане и бюджетният процес, *в частност бюджетът на структурите за сигурност*, са много важни инструменти на правителствената политика, имащи пряка връзка със запазване на националната сигурност на държавата. В тази връзка е направен извод, че държавният бюджет, в частност бюджетната политиката в областта на сигурността, е от ключово значение за националната сигурност. Следва да се отбележи, че има недостиг на средства за определяне на конкурентен на пазара на труда размер на работни заплати и е наложително в най-близко бъдеще да се предвидят в бюджета по-големи средства за обезпечаване на дейностите и стратегически и оперативни цели на

службите за сигурност, да има парламентарен контрол, базиран на ясни индикатори, обвързани с бюджета.

Изключително важен въпрос, разгледан в глава втора, свързан с националната сигурност, е и процесът на взаимодействие на приходната администрация с други органи и организации в хода на осъществяване на контролната дейност за спазване на данъчно-осигурителното законодателство. Тази тема е разгледана, с оглед глобализацията и разрастването на цифровата икономика, борбата с избягване и укриване на данъци и заобикаляне на данъчното законодателство. Изразено е становище, че в тази дейност трябва да се задълбочат партньорствата с академичните среди и изследователи, както и с браншови, работодателски и професионални организации за оптимизиране на дейността на приходната агенция.

- Интерес представлява разгледаната в **глава трета** тема за гаранциите в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) за защита на данъчната сигурност на държавата и на задължените лица. Това е един въпрос, неизследван до този момента. Посочени са едни от най-важните гаранции по данъчно-осигурителното законодателство, които защитават както интересите на държавата, така и на задължените лица - принципите в данъчния процес, срокът по чл.109 от ДОПК, основанията за спиране на производството, давностният срок по чл.171 от ДОПК, предприетите извънредни мерки във връзка с пандемията. Направен е извод, че националната сигурност пряко зависи от всички изброени гаранции, с които се защитават от една страна интересите на държавата във връзка със събиране, обезпечаване на задълженията или предотвратяване на укриването на данъци и от друга страна - интересите и правната сигурност на задължените лица.

В тази глава е обърнато внимание както на темата за спогодбите за избягване на двойно данъчно облагане, така и на инструментите за трансгранично/административно сътрудничество и влиянието им върху националната сигурност на държавата.

- В **глава четвърта** са разгледани като фактори за заплахата за националната сигурност укриването и избягването на данъци, хазарта и отклонението от данъчно облагане. Интерес представлява анализа на ефективността на осъществявания данъчен контрол в тези случаи.

Обърнато е внимание и на темата за авансово изплащане на дивиденди - основанията за допустимост, актуално данъчно третиране и влиянието върху фискалната сигурност на държавата. Направен е извод, че законодателят е този, който трябва да следи и да реагира своевременно при казуси, за които няма нормативна уредба и има разнопосочна административна и съдебна практика. Това е свързано пряко с правната сигурност на

задължените лица. Така и съдебната система ще е разтоварена от стотици дела, което пък има пряко отражение на разходите в държавния бюджет, респективно на фискалната сигурност на държавата в случай на отмяна на обжалваните ревизионни актове. Така и няма да се наложи да се стига до тълкуване чрез съдебната или административна практика на разпоредби или създаване на забрани, които не съществуват в законодателството.

- Във връзка с предизвикателствата и перспективите пред развитието на данъчната политика и данъчния процес в областта на защита на националната сигурност в **глава пета** е обърнато внимание на данъчните измами като заплаха за националната сигурност; данъчните регулации; сделките с криптовалути и данъчният контрол на сделките с тях като гарант на финансовата сигурност на държавата.

Разгледана е съдебната и административна практика във връзка с данъчното третиране на доходите от сделки с криптовалути и е направен извод, че както на национално, така и на европейско ниво трябва да се предприемат спешни законови уредби, които да отчитат реалностите на времето. За да осъществяват данъчния контрол ефикасно и ефективно, респективно да защитят финансовата сигурност на държавата, органите по приходите трябва да разчитат на добра методика за управление на риска, за да насочват по-добре данъчния контрол към правилните групи данъкоплатци.

- В последната **глава шеста** като решения за справяне с предизвикателствата пред развитието на данъчната политика и данъчния процес във връзка с националната сигурност са посочени данъчната хармонизация и конкуренцията в Европейския съюз и данъчното облагане на международните корпорации във връзка с постигнатото споразумение на Г-7 за плащане на глобален корпоративен данък.

За първи път в литературата се разглежда темата за приложението на изкуствения интелект в данъчния контрол и влиянието му върху сигурността на държавата и на задължените лица. Като пример за такова на първо място е посочено приложението на изкуствения интелект при извършване на данъчен контрол на онлайн търговията и влиянието върху финансовата сигурност. На второ място е разгледано автоматичното попълване от Национална агенция за приходите на годишните данъчни декларации на физическите лица, като фактор за защита на фискалната сигурност на държавата и интересите и правата на задължените лица.

Предизвикателствата пред националната сигурност ще нарастват все повече във връзка с укриването, избягването на данъци и заобикаляне на данъчното законодателство.

Считам, че изводите и предложенията в настоящата монография могат да послужат за усъвършенстване на законовата уредба. Изложените практически проблеми могат да доведат до подобряване работата на компетентните органи и на съда. Поради изложеното, с оглед практическата насоченост, настоящият труд би бил интересен и полезен и на студентите при изучаване на дисциплините „Национална сигурност“, „Финансово право“ и „Данъчно право“ и може да послужи за основа и предизвикателство за бъдещи разработки и изследвания.

➤ **II. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"**

1. Петрова, Н. **Административноправен режим на данъчната ревизия**, ИК ВУСИ, Пловдив, 2022, 294 стр., ISBN 978-619-7343-62-5

Книгата е публикация на дисертационния труд на автора за придобиване на научна и образователна степен „доктор“. Дисертацията е защитена в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2021 година. Предмет на изследването е анализ на административноправния режим на данъчната ревизия, като целта е съставянето на актуално, пълно и практически значимо юридическо изследване по темата. С оглед формулировката на темата, обектът на изследването включва всички въпроси, касаещи правната уредба, протичането, приключването и законосъобразността на данъчната ревизия. Изследването не включва обжалването и изпълнението на ревизионните актове, но с оглед обширния анализ на съдебната практика, в определени казуси индиректно се засягат и въпросите касаещи обжалването.

За да се повиши практическото значение на изследването, са подложени на задълбочен анализ нормативните актове, съдебната и административна практика, указанията и писмата на органите по приходите, както и практиката на Съда на Европейския съюз (СЕС) по въпроси, относно прилагането на общностното право в областта на данъчното облагане. Точно това прави изследването уникално, поради това, че изводите в нея се илюстрират с множество примери от писма и указания на НАП, решения на административните съдилища, Върховния административен съд и на Съда на Европейския съюз (СЕС). Анализът на административната практика включва както установената практика на директорите на дирекции „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ при ЦУ на НАП по повод обжалване на РА по административен ред, така и указанията на изпълнителния директор на НАП, наръчниците и становищата и отговорите, издавани от органите по приходите.

В съответните части на изследването са направени предложения de lege ferenda, които засилват практическата значимост и научна новост на труда.

➤ **III. НАУЧНИ СТУДИИ И СТАТИИ**

- 1. Петрова, Н. **Сделките с криптовалюти – заплаха за финансовата сигурност.** Списание „Национална сигурност“, София, „Виктори ИЗДАТ“ ЕООД, бр. 11/2022 г., стр. 27-32, ISSN: 2682-941X & ISSN: 2682-9983

Статията анализира основни аспекти, свързани със сделките и разплащанията с криптовалюти и заплахата за финансовата сигурност на държавата. Въпреки че блокчейн технологията и първите криптовалюти са създадени преди повече от десет години, тяхната правна уредба все още е оскъдна на национално ниво, а на европейско ниво преминава през сериозни промени. Разгледана е практика на Националната агенция за приходите (НАП) относно задълженията на търговците, извършващи търговия с виртуални валути.

- 2. Петрова, Н. **Ефективният данъчен контрол на сделките с криптовалюти като гарант за финансовата сигурност на държавата.** Списание „Национална сигурност“, София, „Виктори ИЗДАТ“ ЕООД, бр.12/2022 г., стр. 13-17, ISSN: 2682-941X & ISSN: 2682-9983

За да е защитена финансовата, респ. данъчната сигурност на държавата, е нужен ефективен и законосъобразен контрол на сделките с криптовалюти от страна на органите по приходите на Национална агенция за приходите (НАП). В тази връзка са разгледани множество становища и указания на НАП и практиката на Европейския съд относно данъчното третиране на доходите, реализирани от физически лица от продажба на криптовалюти и на счетоводните приходи, възникнали при продажбата на криптовалюти, като финансови активи.

- 3. Петрова, Н. **Гаранции за данъчната сигурност на държавата и на задължените лица по действащото законодателство във връзка с националната сигурност,** списание „Национална сигурност“, София, „Виктори ИЗДАТ“ ЕООД, бр.13/2022 г., стр. 10-15, ISSN: 2682-941X & ISSN: 2682-9983

В статията са разгледани най-важните гаранции по данъчно-осигурителното законодателство, които защитават данъчната сигурност както на държавата, така и на задължените лица. Обърнато е внимание на съдебната практика и практиката на Национална агенция за приходите (НАП) по разглежданата тема.

- 4. Петрова, Н. **Авансово изплащане на дивиденди – допустимост, актуално данъчно третиране и влияние върху фискалната сигурност.** Списание „Национална

сигурност“, София, „Виктори ИЗДАТ“ ЕООД, бр.14/2022 г., стр. 6-10, ISSN: 2682-941X & ISSN: 2682-9983

В статията са разгледани допустимостта на авансовото разпределение на печалбата през данъчната година от търговски дружества, данъчното третиране и отражението върху фискалната сигурност. Обърнато е внимание на актуалната съдебна практика и практиката на Национална агенция за приходите (НАП) по разглежданата тема.

- 5. Петрова, Н. **Отклонението от данъчно облагане ката заплахата за фискалната сигурност на държавата**. Списание „Счетоводство, данъци и право“, София, „ИК „Труд и право“, бр.9/2022 г., стр. 19-27, ISSN: 1314 – 6165

Един от основните приоритети на правителството на Република България е повишаване на бюджетните приходи чрез ефективна превенция и борба с данъчните и осигурителните измами, **отклонението от данъчно облагане** и намаляване дела на сивата икономика. С оглед на това, основният приоритет на данъчната политика е свързан с повишаване на събираемостта на приходите и постигане на заложените бюджетни цели при запазване на тежестта на данъчното облагане и очакван положителен ефект от засилените действия при администриране, установяване и събиране на приходите.

В тази насока важна роля имат мерките за **предотвратяване на отклонението от данъчно облагане, което** може да се изразява в различни способности, чрез които данъчно задълженото лице се опитва да представи реализираните от него печалби или доходи като необлагаеми такива или да насочи печалбата или дохода към друго лице, което поради една или друга причина не дължи данък (или дължи по-нисък данък) върху тях.

- 6. Petrova, N. **Gambling and fiscal security**, сп. Политика и сигурност, бр. 3, ИК ВУСИ, Пловдив, 2022, стр. 29-32 , ISSN 2535-0358 (Print), ISSN 2815-3324 (Online)

Хазартната индустрия е една от най-бързо развиващите се. Хазартът се свързва с незаконни действия, като пране на пари, укриване на данъци, разпространение на наркотици, финансиране на тероризма и други, които засягат пряко националната сигурност на всяка една държава. В статията на английски език е обърнато внимание на контрола, който осъществява Национална агенция за приходите (НАП) над хазартните дейности, включително чрез прилагането на мерки срещу изпирането на пари.

➤ **IV. НАУЧНИ ДОКЛАДИ НА НАУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ**

- 1. Петрова, Н. **Данъчните измами като заплахата за националната сигурност**. В: Сборник доклади от Годишна университетска научна конференция 30.06-01.07.2022 г.,

Велико Търново, Издателски комплекс на НБУ „Васил Левски“, 2022 г., електронно издание, стр. 960-970, ISSN: 2367-7481

Данъчните измами са заплаха както за финансовата система на Европейския съюз, така и за националната, респективно финансовата сигурност на всяка държава. В доклада са разгледани освен видовете данъчни измами, формите и механизмите им на извършване, така и предприетите действия от страна на Националната агенция за приходите за предотвратяването или ограничаването им. Направен е и анализ на актуалната съдебна практика на националните административни съдилища и Съда на Европейския съюз по темата.

- 2. Петрова, Н. **Данъчна хармонизация и конкуренция в Европейския съюз**. В: Сборник доклади от Годишна университетска научна конференция 30.06-01.07.2022 г., Велико Търново, Издателски комплекс на НБУ „Васил Левски“, 2022 г., електронно издание, стр. 971-981, ISSN: 2367-7481

Съществуват два начина за европейска данъчна интеграция: чрез хармонизация и чрез конкуренция. В първия от тези подходи за създаването на свободна търговия се изисква предварително привеждане в съответствие на политиките и практиките на участващите държави, според критериите на ЕС. В рамките на втория механизъм се насърчава конкуренцията, изразяваща се в съперничество между отделни държави за привличане на данъчна основа. Всичко това се явява незаобиколим фактор за националната сигурност.

- 3. Петрова, Н. **Данъчни регулации и сигурност**. В: Сборник доклади от Годишна университетска научна конференция 30.06-01.07.2022 г., Велико Търново, Издателски комплекс на НБУ „Васил Левски“, 2022 г., електронно издание, стр. 982-992, ISSN: 2367-7481

Наличието и регулациите на данъчните системи гарантират прилагането на адекватен контрол върху данъчните задължения, което играе ключова роля при международното икономическо сътрудничество, а оттук и върху състоянието на международните инвестиции, нивото на интерес на външни за дадена държава фирми да навлязат на пазара и да развият своята дейност. Данъчните регулации оказват своето влияние и се отразяват на международната и националната сигурност.

- 4. Петрова, Н. **Влияние на фискалната политика на държавата върху националната сигурност**. В: Сборник с доклади от научна конференция „Актуални проблеми на сигурността“ 2022, Велико Търново, Издателски комплекс на НБУ „Васил Левски“, 2022 г., стр. 727-733, ISSN: 2367-7465 (Print), ISSN: 2367-7473 (Online)

Докладът акцентира на връзката между провежданата фискална (данъчна) политика на държавата и нейната национална сигурност. Подчертава се колко важно за сигурността на една страна е правилното данъчно облагане и подреждане на приоритетите в данъчната политика.

➤ **V. НАУЧНИ ДОКЛАДИ НА МЕЖДУНАРОДНИ НАУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ**

• 1. Петрова, Н. **Автоматичното попълване от Национална агенция за приходите на годишните данъчни декларации на физическите лица, като фактор за защита на фискалната сигурност на държавата и интересите и правата на задължените лица.** В: Сборник с доклади от международната научна конференция „Изкуственият интелект в сферата на сигурността – предимства и заплахи“, ВУСИ – Пловдив, 2022, **(Под печат)**

Докладът разглежда приложението на изкуствения интелект при автоматичното попълване от Национална агенция за приходите на годишните данъчни декларации на физическите лица. Прави се ясна обосновка защо това влияе пряко върху фискалната сигурност на държавата и правата и интересите на задължените лица.

• 2. Петрова, Н. **Приложение на изкуствения интелект при извършване на данъчен контрол върху онлайн търговията и влиянието върху финансовата сигурност.** В: Сборник с доклади от международната научна конференция „Изкуственият интелект в сферата на сигурността – предимства и заплахи“, ВУСИ – Пловдив, 2022, **(Под печат)**

Докладът разглежда приложението на изкуствения интелект при извършване на ревизии на търговци, осъществяващи електронна търговия чрез куриерски услуги, във връзка със събиране и съпоставка чрез софтуер на голям обем от данни в електронен формат. Обръща се внимание и на съдебната практика, при която обжалваните ревизионни актове, касаещи тези ревизии, биват отменени. Без изкуствения интелект, използван при извършването на електронните ревизии и проверки, изразяващ се в технологията на събиране, групиране по зададени критерии, съпоставка чрез софтуер на голям обем от данни в електронен формат посредством автоматизирана обработка на бази данни, е немислимо селектирането на относимите факти и обстоятелства, водещи до установяване на данъци и задължителни осигурителни вноски, което има пряка връзка със защита на фискалната сигурност на държавата.

• 3. Петрова, Н. **Изкуственият интелект и влиянието му върху данъчната сигурност.** В: Сборник с доклади от международната научна конференция „Изкуственият

интелект в сферата на сигурността – предимства и заплахи“, ВУСИ – Пловдив, 2022, **(Под печат)**

С доклада се разглеждат възможностите за приложение на изкуствения интелект при извършвания от Национална агенция за приходите данъчен контрол и влиянието върху данъчната сигурност.

В доклада са разгледани формите на защита на финансовата сигурност, респективно данъчната сигурност на държавата и задължените лица, чрез използване на изкуствен интелект, които имат пряко влияние върху националната сигурност на държавата, респективно върху данъчната сигурност и на задължените лица. Трябва да се има предвид, че за да се гарантира сигурността, трябва да се управляват и рисковете, като се подобряват и развиват системите за ранно сигнализиране на заплахите и управление на рисковете.

Подпис: